

وضعیت سواد اطلاعاتی اعضای هیئت علمی گروه‌های کتابداری و نقش آن بر تولید اطلاعات علمی آنان در دانشگاه‌های آزاد و دولتی شهر تهران

لیلا آزاد پیله‌رود^۱

چکیده

هدف اصلی این پژوهش، بررسی سواد اطلاعاتی اعضای هیئت علمی رشته کتابداری و نقش آن بر تولید اطلاعات علمی آنان در دانشگاه‌های آزاد و دولتی شهر تهران می‌باشد. جامعه پژوهش ۵۶ نفر از اعضای هیئت علمی گروه‌های کتابداری است و برای گردآوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌ای که شامل ۲۸ سؤال باز بود، استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که هدف از جستجوی اطلاعات اعضای هیئت علمی، روزآمد کردن اطلاعات تخصصی است. منابع اطلاعاتی رایج مورد استفاده آنان، کتاب‌های تخصصی می‌باشد. جامعه مورد مطالعه برای دستیابی به منابع الکترونیکی نیاز به آموزش دارند. اکثر اعضای هیئت علمی نیاز به آموزش شیوه جستجو و اطلاع‌یابی در اینترنت را در خود احساس می‌کنند. برای بازیابی اطلاعات از کلیدواژه استفاده می‌کنند و برای دستیابی به اطلاعات از اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی استفاده می‌کنند. اعضای هیئت علمی برای تولید مطالب علمی از زبان انگلیسی استفاده می‌کنند و بیشترین تولیدات علمی آنان نیز انتشار مقاله در نشریات داخلی می‌باشد. در پایان مهم‌ترین مشکل دسترسی به اطلاعات را کافی نبودن منابع عنوان کرده‌اند. طبق آزمون t انجام شده، اعضای هیئت علمی دارای مهارت‌های سواد اطلاعاتی می‌باشند.

کلیدواژه‌ها

سواد اطلاعاتی، اعضای هیئت علمی، اطلاع‌یابی، تولید علمی

مقدمه

از آغاز تمدن بشری تاکنون، اطلاعات و استفاده از آن از مسائل مهم به‌شمار آمده است و حتی امروزه نیز اطلاعات، نوعی قدرت به‌شمار می‌رود. اطلاعات پدیده‌ای است که تصمیم‌گیری ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی کتابخانه بیمارستان مهدیه تهران azad4148@yahoo.com

وجود و تولید حجم زیادی از اطلاعات در زمینه‌های گوناگون، دوران کنونی را به عصر اطلاعات تبدیل کرده و پدیده‌ای به نام «انفجار اطلاعات» را به وجود آورده است (۴: ۲۷-۴۲). در محیط پیچیده کنونی، افراد با اطلاعات فراوانی روبه‌رو هستند و برای تمیز دادن اطلاعات موثق از میان انبوه اطلاعات باید دارای مهارت‌هایی باشند. این مهارت‌ها شامل شناسایی، دستیابی، مکان‌یابی و ارزیابی اطلاعات می‌باشد، که به مجموعه این مهارت‌ها سواد اطلاعاتی می‌گویند.

بیان مسئله

دسترسی به اطلاعات مورد نیاز از میان انبوه اطلاعات موجود، خود، مهارت‌های خاصی را می‌طلبد. اصولاً طرح سواد اطلاعاتی به این دلیل بوده که افراد با دستیابی به آن، به ویژه در جامعه اطلاعاتی کنونی، قادر باشند به بهترین وجه ممکن نیازهای اطلاعاتی خود را برطرف سازند. پژوهش، یکی از فعالیت‌های اساسی دانشگاه محسوب می‌شود و می‌توان آن را در کنار آموزش به عنوان یکی از اهداف بسیار مهم دانشگاه دانست. در این میان، اساتید دانشگاه‌ها از نقش و وظیفه بسیار مهمی در ارتباط با تحقیقات برخوردارند. نخستین نیاز در پژوهش علمی، داشتن سواد اطلاعاتی است و فقدان آن در اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها منجر به استفاده ناموفق از منابع می‌شود. از آنجایی که هر یک از اعضای هیئت علمی به نوبه خود می‌توانند پژوهشگر یا محقق باشند، عدم آشنایی آنان با شیوه‌های صحیح بازیابی، ارزیابی و استفاده از منابع

اطلاعاتی، می‌تواند مانع بسیار مهم و جدی در پژوهش و تحقیقات و در نهایت تولید اطلاعات باشد (۵: ۱۳۵-۱۵۲). در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی با توجه به رسالت مهمی که برعهده اساتید این علم نهاده شده، اساتید باید در جهت رشد و روزآمدسازی اطلاعات در این رشته تلاش نموده و در چارچوب فعالیت‌های حرفه‌ای در زمینه، رشته تخصصی خود به ارتقاء سطح کیفی این علم پردازند، به طوری که علی‌رغم کسب اطلاعات، در افزایش و تولید اطلاعات جدید رشته خود نیز سهم باشند (۱). پژوهش حاضر بر آن است تا میزان مهارت‌های سواد اطلاعاتی اعضای هیئت علمی گروه‌های کتابداری را مورد بررسی قرار دهد و نیز به بررسی عوامل و مشکلات آنان در دستیابی به اطلاعات پردازد.

سؤال‌های اساسی پژوهش

۱. علل جستجوی اطلاعات در بین اعضای هیئت علمی مورد مطالعه چیست؟
۲. انواع منابع اطلاعاتی رایج مورد استفاده اعضای هیئت علمی کدامند؟
۳. مهارت‌های جامعه مورد پژوهش در ارتباط با دسترسی به اطلاعات به چه میزانی است؟
۴. چه درصدی از اعضای هیئت علمی باور دارند که نیاز به آموزش مهارت دارند؟
۵. جامعه مورد مطالعه از چه روش‌هایی برای جستجوی اطلاعات استفاده می‌کند؟
۶. میزان آشنایی و دستیابی جامعه مورد مطالعه به منابع الکترونیکی چگونه است؟
۷. اعضای هیئت علمی بیشتر به کدام زبان

تألیفات خود را منتشر کرده‌اند؟

۸. میزان تولید اطلاعات اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها در کدام یک از اشکال (کتاب، مقاله، طرح پژوهشی) بیشتر است؟
۹. اعضای هیئت علمی برای دستیابی به اطلاعات با چه مشکلاتی روبه‌رو هستند؟

هدف و فرضیه پژوهش

هدف از این پژوهش بررسی سواد اطلاعاتی اعضای هیئت علمی گروه‌های کتابداری و تأثیر آن بر تولید اطلاعات علمی آنان در دانشگاه‌های آزاد و دولتی شهر تهران می‌باشد. از تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده، مجراها و منابع کسب اطلاعات جامعه مورد مطالعه شناخته می‌شود و مسائل و مشکلات آنان در دستیابی به این مجراها و منابع تعیین می‌شود. فرضیه پژوهش عبارت است از: «جامعه مورد پژوهش دارای مهارت‌های سواد اطلاعاتی می‌باشند».

تعاریف عملیاتی

سواد اطلاعاتی: به مجموعه دانش و توانایی‌هایی گفته می‌شود که فرد بتواند نیاز اطلاعاتی خود را به صورت دقیق تشخیص داده، شناسایی کند و آنها را برحسب ارتباط با نیاز اطلاعاتی خود بازیابی و ارزیابی کند.
اعضای هیئت علمی: افرادی که در استخدام رسمی دانشگاه با مدارج دانشگاهی مربی، استادیار، دانشیار و استاد فعالیت می‌کنند و تابع مقررات استخدامی اعضای هیئت علمی می‌باشند.

تولید اطلاعات: منظور از تولید اطلاعات کتاب منتشر شده اعم از (تألیف، ترجمه و گردآوری)، مقالات منتشر شده در نشریات معتبر علمی داخلی و یا خارجی می‌باشد.

جامعه پژوهش

جامعه پژوهش شامل ۵۶ نفر از اعضای هیئت علمی گروه‌های کتابداری دانشگاه‌های آزاد و دولتی شهر تهران است که از این ۵۶ نفر ۱۰ نفر به پرسش‌نامه‌ها پاسخ نداده‌اند. بنابراین، پژوهش حاضر با جامعه آماری ۴۶ نفری انجام شده است. اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها که دست‌کم رتبه علمی مربی یا بالاتر داشتند و مدرک تحصیلی آنها کارشناسی ارشد، دانشجوی دکتری و دکتری است، جزئی از جامعه پژوهش به شمار می‌روند.

روش، گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها

روش پژوهش، پیمایشی است. برای گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه‌ای با ۲۸ سؤال باز تهیه و تنظیم و در بین جامعه پژوهش به صورت حضوری توزیع گردید. برای پاسخ‌گویی به سؤالات پژوهش و نیل به اهداف تحقیق از روش آزمون فرضیه استفاده شد. کلیه تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون‌های انجام شده، توسط برنامه SPSS و Word انجام شده است.

پیشینه پژوهش

بیلی^۲، در سال ۲۰۰۵ در پژوهش خود به متغیرهای سواد اطلاعاتی در مدارس ابتدایی

موفق در تگزاس پرداخت. متغیرهایی مانند کارکنان، برنامه‌ریزی، استفاده از کتابخانه، بودجه، منابع و همکاری در این پژوهش بررسی شد تا چگونگی ارتباط آنها با توسعه مهارت‌های سواد اطلاعاتی مشخص شود. تجزیه و تحلیل اطلاعات، نشان می‌دهد که کارمندان در اکثر مدارس، کارمندان تأیید شده و مورد اطمینان می‌باشند. منابع و بودجه، متغیرهای مهمی هستند. مدیران مدارس با تشویق دانش‌آموزان به مطالعه، از کتابخانه حمایت می‌کردند. متغیرهای همکاری و مساعدت تا حدود ۶۰ درصد در مدارس وجود داشت (۷).

زوک^۳، در سال ۲۰۰۵ در پژوهشی به بررسی میزان آگاهی و درک کتابداران دانشکده‌ای از «قابلیت‌های سواد اطلاعاتی انجمن کتابداری آمریکا»^۴ و استانداردهای سواد اطلاعاتی «انجمن کتابخانه‌های دانشکده‌ای و تحقیقاتی»^۵ پرداخته است. تحقیق به صورت کشوری و با نمونه‌ای ۳۰۰ نفری از کتابدارانی که مسئول آموزش سواد اطلاعاتی بوده‌اند، انجام گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که ۸۳ درصد کتابداران از استانداردهای سواد اطلاعاتی آگاه بوده‌اند. ۶۰ درصد کتابداران به صورت گروهی به دانشجویان آموزش می‌دادند و ۵۳ درصد نیز به صورت فردی به دانشجویان آموزش می‌دادند. نحوه دستیابی به اطلاعات با ۹۶ درصد نسبت به سایر مهارت‌های سواد اطلاعاتی در اولویت اول قرار داشت

و ارزیابی اطلاعات و منابع با ۸۵ درصد اولویت دوم و تعیین میزان اطلاعات مورد نیاز با ۸۱ درصد در اولویت سوم و تأیید منابع اطلاعاتی با ۸۰ درصد در اولویت چهارم و در نهایت استفاده از اطلاعات برای اهداف خاص با ۷۱ درصد در اولویت پنجم قرار داشت. تنها عامل آماری مؤثر بر آموزش سواد اطلاعاتی، شیوه‌های آموزش بود و سابقه خدمت و مدرک کتابداران هیچ‌گونه تأثیری نداشت (۹).

لو^۶، در سال ۲۰۰۶ در پژوهش خود با عنوان ارائه مدلی برای واحد درسی سواد اطلاعاتی در دانشگاه علوم انسانی به مسئله درس سواد اطلاعاتی پرداخته است. این مدل در این دانشگاه به مرحله اجرا درآمده است. برای طراحی و ارائه این مدل، مطالعات انجام شده درخصوص سواد اطلاعاتی مورد بررسی قرار گرفت. ارائه درس سواد اطلاعاتی با همکاری و تعامل اساتید و کتابداران صورت گرفته است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که هر دانشگاه متناسب با اهداف، نیازها و محیط‌های آموزشی خود، نیازمند مدلی خاص برای طراحی درس سواد اطلاعاتی است. این پژوهش، شیوه‌های نوینی را که در محیط واقعی، تجربه و آزمایش شده‌اند، برای ارائه و آموزش سواد اطلاعاتی، پیش روی افراد می‌گذارد. شیوه‌هایی که در محیط واقعی تجربه و آزمایش شده‌اند. نتایج این پژوهش عواملی را که نیازمند به کارگیری آنها در طراحی درس سواد اطلاعاتی می‌باشد، شناسایی و سپس

3. Zuke

4. American Library Association Committee on Information Literacy

5. Association of College and Research Libraries (ACRL)

6. Loo

معرفی می‌کند (۸: ۲۴۹-۲۵۸).

بختیارزاده در سال ۱۳۷۸ در تحقیقی با عنوان «بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی دانشگاه الزهرا» به این نتیجه رسید که بین رشته‌های مختلف تحصیلی جامعه پژوهش از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معنی‌داری وجود دارد. پرسش‌نامه تحقیق نیز با استفاده از استانداردهای معتبر موجود در مورد سواد اطلاعاتی تهیه و تدوین شد و هدف اصلی پژوهش مشخص شدن میزان سطح سواد اطلاعاتی دانشجویانی بود که در حال فارغ‌التحصیل شدن بودند. در مورد تعیین سطح سواد اطلاعاتی جامعه پژوهش، روش کار به این صورت بود که تمامی عواملی که نشانگر سطح سواد اطلاعاتی فرد هستند مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت (۱).

بردستانی در سال ۱۳۸۳ در پژوهش خود که با روش پیمایشی انجام داده است به بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که کتاب و کتابخانه دانشکده، به ترتیب مهم‌ترین منابع و مجراهای مورد استفاده جامعه آماری می‌باشند. نبود کتاب‌های کافی و جدید کتابخانه به عنوان مهم‌ترین مشکل در مسیر اطلاع‌یابی عنوان شده است. در زمینه گردآوری اطلاعات، تعداد کمی از دانشجویان هنگام انجام تحقیق به تجزیه و تحلیل دقیق اطلاعات می‌پردازند. یافته‌های این تحقیق نشان داد یکی از علل اصلی عدم موفقیت دانشجویان در استفاده صحیح از اطلاعات و انجام تحقیقات با نتایج جدید،

آشنا نبودن آنها با روش‌های صحیح جستجوی اطلاعات می‌باشد (۲: ۴۷۹-۴۹۴).

پریرخ و مقدس‌زاده در سال ۱۳۷۸ در تحقیق خود با عنوان «سواد اطلاعاتی: پژوهشی پیرامون چگونگی کسب سواد اطلاعاتی» به این امر پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که دانشجویان کارشناسی ارشد به مهارت سواد اطلاعاتی مجهز نیستند، اما در عین حال معتقدند که باید این توانایی را به دست آورند. درحالی‌که در متون منتشر شده این‌گونه آمده است که کتابداران سهم بسزایی در شکل‌گیری و پرورش سواد اطلاعاتی در دانشجویان دارند، ولی اکثر پاسخ‌دهندگان در پژوهش حاضر، نقش قابل ملاحظه‌ای در این ارتباط برای کتابداران در نظر نگرفتند (۳: ۳۱۸-۳۳۴).

فرج پهلوی و مرادی مقدم در سال ۱۳۸۳ در پژوهش خود با عنوان «بررسی نظرهای اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز نسبت به برنامه‌های آموزشی موردنیاز آنها درباره جستجوی اطلاعات به عنوان یکی از ابعاد سواد اطلاعاتی و ارائه راهکارهایی جهت نحوه برگزاری این دوره‌ها» به بررسی و سنجش نیازهای آموزشی اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز پرداخته‌اند. تحقیق به روش توصیفی - پیمایشی است و جهت گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داده است که از مجموع پاسخ‌دهندگان، ۷۹/۱ درصد نیاز به آموزش را مطرح کرده‌اند. در زمینه انواع آموزش‌های مورد نیاز

اعضای هیئت علمی، ۶۷/۲ درصد از پاسخ‌دهندگان به نیاز به آموزش شیوه جستجو و اطلاع‌یابی از اینترنت و ۳۶/۸ درصد به نیاز به آموزش شیوه استفاده و اطلاع‌یابی از بانک‌های اطلاعاتی و دیسک‌های فشرده و ۲۱/۹ درصد پاسخ‌دهندگان به نیاز به آموزش شیوه استفاده از امکانات کتابخانه و در نهایت ۱۷/۴ درصد، به نیاز به آموزش استفاده از منابع چاپی کتابخانه اشاره کرده‌اند (۶: ۲۲۳-۲۴۶).

یافته‌های پژوهش

بررسی یافته‌های پژوهش نشان داد که از نظر جنسیت ۵۸/۷ درصد افراد جامعه را زنان تشکیل می‌دهند. از نظر سنی ۳۷ درصد افراد بیشتر از ۵۰ سال سن دارند. از لحاظ سابقه خدمت، ۳۹/۱ درصد افراد جامعه بین ۱۰ تا ۲۰ سال سابقه دارند. از نظر مدرک تحصیلی ۶۷/۴ درصد جامعه مورد نظر دارای مدرک دکتری هستند. از نظر استخدامی نیز ۷۱/۷ درصد افراد جامعه، استخدام رسمی بوده‌اند.

با توجه به اطلاعات جدول ۱، مهم‌ترین هدف اعضای هیئت علمی از جستجوی اطلاعات روزآمد کردن اطلاعات تخصصی با ۲۱/۳ درصد و تهیه مقالات علمی با ۱۸/۶ درصد می‌باشد. از نظر شیوه‌های دستیابی به اطلاعات در کتابخانه، اعضای هیئت علمی با ۳۷ درصد، با مراجعه مستقیم به قفسه کتاب‌ها در کتابخانه به اطلاعات خود دست می‌یابند. از نظر مجراهای دستیابی به اطلاعات، ۴۴ درصد جامعه پژوهش از طریق منابع الکترونیکی شخصی در منزل به اطلاعات

دسترسی پیدا می‌کنند. اتکاء کمتر این افراد به امکانات موجود در مراکز اطلاع‌رسانی می‌تواند تا حد زیادی به دلیل نبود مجراهای خدماتی ارتباطی سریع و کارا برای مبادله اطلاعات میان مراکز باشد. اطلاعات جدول ۲ نشان می‌دهد که بیشترین منابع رایج مورد استفاده جامعه مورد پژوهش، کتاب‌های تخصصی است.

در مورد نیاز جامعه مورد مطالعه به آموزش مهارت‌های دسترسی به اطلاعات چاپی، ۸۹/۱ درصد معتقدند که نیازی به آموزش ندارند. ولی در مورد آموزش مهارت‌های دسترسی به اطلاعات الکترونیکی، ۵۱/۱ درصد اظهار داشته‌اند که به این آموزش‌ها نیاز دارند. با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۳، ۶۴/۴ درصد افراد در دوره‌های آموزشی سواد اطلاعاتی شرکت نکرده‌اند. بنابراین لزوم برگزاری این دوره‌ها به خوبی احساس می‌شود.

اطلاعات جدول ۴ نشان می‌دهد که در حدود ۷۰ درصد جامعه مورد پژوهش، به آموزش شیوه‌های جستجو و اطلاع‌یابی از اینترنت نیاز دارند. با توجه به این نتایج، کتابخانه‌های دانشگاهی می‌توانند این دوره‌ها را در قالب کارگاه‌های آموزشی و به صورت مستمر برگزار نمایند. درخصوص آشنایی افراد با امکانات اینترنت، ۹۵/۶ درصد از اعضای هیئت علمی عنوان کرده‌اند که با امکانات اینترنت آشنا هستند و از طریق تجربه شخصی و با سعی و خطا با این امکانات آشنا شده‌اند.

جدول ۱. توزیع فراوانی انگیزه و هدف اعضای هیئت علمی از جستجوی اطلاعات

جمع	سایر موارد	افزایش مطلوبیت کارایی	بالا بردن سطح معلومات تخصصی	شناسایی منابع تخصصی رشته خود	تهیه مقالات علمی	تهیه طرح پژوهش دانشگاهی	روزآمد کردن اطلاعات تخصصی	تعداد	دانشگاه محل خدمت
۱۰	۰	۲	۲	۲	۰	۲	۲	تعداد	تربیت مدرس
۱۰۰	۰/۰	/	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۰	۰/۲۰	۰/۲۰	درصد سطر	
۵/۵	۰/۰	۶/۱	۶/۷	۹/۱	۰/۰	۹/۱	۵/۱	درصد ستون	
۲۵	۰	۴	۴	۴	۵	۴	۴	تعداد	تهران
۱۰۰	۰/۰	۰/۱۶	۰/۱۶	۰/۱۶	۰/۲۰	۰/۱۶	۰/۱۶	درصد سطر	
۱۳/۷	۰/۰	۱۲/۱	۱۳/۳	۱۸/۲	۱۴/۷	۱۸/۲	۱۰/۳	درصد ستون	
۴۵	۰	۹	۶	۵	۱۰	۵	۱۰	تعداد	آزاد شمال
۱۰۰	۰/۰	۰/۲۰	۱۳/۳	۱۱/۱	۲۲/۲	۱۱/۱	۲۲/۲	درصد سطر	
۲۴/۶	۰/۰	۲۷/۳	۰/۲۰	۲۲/۷	۲۹/۴	۲۲/۷	۲/۶	درصد ستون	
۱۳	۰	۱	۳	۲	۱	۲	۴	تعداد	علوم پزشکی ایران
۱۰۰	۰/۰	۷/۷	۲۳/۱	۴۵/۴	۷/۷	۱۵/۴	۳۰/۸	درصد سطر	
۷/۱	۰/۰	۳/۰	۰/۱۰	۹/۱	۲/۹	۹/۱	۱۰/۳	درصد ستون	
۱۴	۰	۴	۲	۱	۲	۲	۳	تعداد	بهشتی
۱۰۰	۰/۰	۲۸/۶	۱۴/۳	۷/۱	۱۷/۳	۱۴/۳	۲۱/۴	درصد سطر	
۷/۷	۰/۰	۱۲/۱	۶/۷	۴/۵	۵/۹	۹/۱	۷/۷	درصد ستون	
۱۸	۱	۲	۳	۲	۴	۱	۵	تعداد	الزهرا
۱۰۰	۵/۶	۱۱/۱	۱۶/۷	۱۱/۱	۲۲/۲	۵/۶	۲۷/۸	درصد سطر	
۹/۸	۳۳/۳	۶/۱	۰/۱۰	۹/۱	۱۱/۸	۴/۵	۱۲/۸	درصد ستون	
۷	۱	۲	۰	۱	۲	۰	۱	تعداد	تربیت معلم
۱۰۰	۱۴/۳	۲۸/۶	۰/۰	۱۴/۳	۲۸/۶	۰/۰	۱۴/۳	درصد سطر	
۳/۸	۳۳/۳	۶/۱	۰/۰	۴/۵	۵/۹	۰/۰	۲/۶	درصد ستون	
۸	۰	۱	۲	۱	۲	۱	۱	تعداد	شاهد
۱۰۰	۰/۰	۱۲/۵	۰/۲۵	۱۲/۵	۰/۲۵	۱۲/۵	۱۲/۵	درصد سطر	
۴/۴	۰/۰	۰/۳	۶/۷	۴/۵	۵/۹	۴/۵	۲/۶	درصد ستون	
۲۲	۱	۴	۴	۲	۴	۳	۴	تعداد	علامه طباطبایی
۱۰۰	۴/۵	۱۸/۲	۱۸/۲	۹/۱	۱۸/۲	۱۳/۶	۱۸/۲	درصد سطر	
۱۲/۰	۱۳/۳	۱۲/۱	۱۳/۳	۹/۱	۱۱/۸	۱۳/۶	۱۰/۳	درصد ستون	
۲۱	۰	۴	۴	۲	۴	۲	۵	تعداد	واحد علوم و تحقیقات
۱۰۰	۰/۰	۰/۱۹	۰/۱۹	۹/۵	۰/۱۹	۹/۵	۲۳/۸	درصد سطر	
۱۱/۵	۰/۰	۱۲/۱	۱۳/۳	۹/۱	۱۱/۸	۹/۱	۱۲/۸	درصد ستون	
۱۸۳	۳	۳۳	۳۰	۲۲	۳۴	۲۲	۳۹	تعداد	جمع
۱۰۰	۱/۶	۰/۱۸	۱۶/۴	۰/۱۲	۱۸/۶	۰/۱۲	۲۱/۳	درصد سطر	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	درصد ستون	

جدول ۲. توزیع فراوانی بیشترین منابع اطلاعاتی و کتابخانه‌ای مورد استفاده اعضای هیئت علمی

جمع	سایر موارد	پایان‌نامه‌های دانشگاهی	اینترنت و منابع الکترونیکی	نشریات ادواری	مراجعه عمومی	کتاب‌های تخصصی	تعداد	درصد سطر	درصد ستون	دانشگاه محل خدمت	
۱۰	۰	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۰/۲۰	۰/۲۰	تربیت مدرس	
۱۰۰	۰/۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	درصد سطر		
۶/۹	۰/۰	۱۱/۱	۵/۴	۵/۹	۱۴/۳	۰/۵	۰/۵	۰/۵	درصد ستون		
۲۳	۰	۴	۵	۵	۴	۵	۵	۰/۲۱	۰/۲۱	تهران	
۱۰۰	۰/۰	۱۷/۴	۲۱/۷	۲۱/۷	۱۷/۴	۲۱/۷	۲۱/۷	۰/۲۱	۰/۲۱		درصد سطر
۰/۱۶	۰/۰	۲۲/۲	۱۳/۵	۱۴/۷	۲۸/۶	۱۲/۵	۱۲/۵	۰/۱۶	۰/۱۶		درصد ستون
۳۱	۰	۳	۸	۷	۳	۱۰	۱۰	۰/۳۲	۰/۳۲	آزاد شمال	
۰/۱۰۰	۰/۰	۹/۷	۲۵/۸	۲۲/۶	۹/۷	۳۲/۳	۳۲/۳	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰		درصد سطر
۲۱/۵	۰/۰	۱۶/۷	۲۱/۶	۲۰/۶	۲۱/۴	۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۲۱	۰/۲۱		درصد ستون
۱۱	۰	۳	۲	۳	۱	۳	۳	۰/۲۷	۰/۲۷	علوم پزشکی ایران	
۱۰۰	۰/۰	۱۸/۲	۱۸/۲	۲۷/۳	۹/۱	۲۷/۳	۲۷/۳	۰/۲۷	۰/۲۷		درصد سطر
۷/۶	۰/۰	۱۱/۱	۵/۴	۸/۸	۷/۱	۷/۵	۷/۵	۰/۰۷	۰/۰۷		درصد ستون
۱۰	۰	۱	۴	۱	۰	۴	۴	۰/۰۴	۰/۰۴	بهشتی	
۱۰۰	۰/۰	۰/۱۰	۰/۴۰	۰/۱۰	۰/۰	۰/۴۰	۰/۴۰	۰/۰۴	۰/۰۴		درصد سطر
۶/۹	۰/۰	۵/۶	۱۰/۸	۲/۹	۰/۰	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۰۶	۰/۰۶		درصد ستون
۱۷	۰	۲	۵	۴	۲	۴	۴	۰/۲۳	۰/۲۳	الزهرا	
۱۰۰	۰/۰	۱۱/۸	۲۹/۴	۲۳/۵	۱۱/۸	۲۳/۵	۲۳/۵	۰/۲۳	۰/۲۳		درصد سطر
۱۱/۸	۰/۰	۱۱/۱	۱۳/۵	۱۱/۸	۱۴/۳	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۱	۰/۱۱		درصد ستون
۴	۰	۰	۱	۲	۰	۱	۱	۰/۰۴	۰/۰۴	تربیت معلم	
۱۰۰	۰/۰	۰/۰	۰/۲۵	۰/۵۰	۰/۰	۰/۲۵	۰/۲۵	۰/۰۴	۰/۰۴		درصد سطر
۲/۸	۱۶/۷	۰/۰	۲/۷	۵/۹	۰/۰	۲/۵	۲/۵	۰/۰۲	۰/۰۲		درصد ستون
۶	۱	۰	۲	۱	۰	۲	۲	۰/۰۳	۰/۰۳	شاهد	
۱۰۰	۱۶/۷	۰/۰	۳۳/۳	۱۶/۷	۰/۰	۳۳/۳	۳۳/۳	۰/۰۳	۰/۰۳		درصد سطر
۴/۲	۰/۱۰۰	۰/۰	۵/۴	۲/۹	۰/۰	۰/۵	۰/۵	۰/۰۴	۰/۰۴		درصد ستون
۱۵	۰	۲	۴	۴	۱	۴	۴	۰/۲۶	۰/۲۶	علامه طباطبایی	
۱۰۰	۰/۰	۱۳/۳	۲۶/۷	۲۶/۷	۶/۷	۲۶/۷	۲۶/۷	۰/۲۶	۰/۲۶		درصد سطر
۱۰/۴	۰/۰	۱۱/۱	۱۰/۸	۱۱/۸	۷/۱	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۱۰		درصد ستون
۱۷	۰	۲	۴	۵	۱	۵	۵	۰/۲۹	۰/۲۹	واحد علوم و تحقیقات	
۱۰۰	۰/۰	۱۱/۸	۳۲/۵	۲۹/۴	۵/۹	۲۹/۴	۲۹/۴	۰/۲۹	۰/۲۹		درصد سطر
۱۰۰	۰/۰	۱۱/۱	۱۰/۸	۱۴/۷	۷/۱	۱۲/۵	۱۲/۵	۰/۱۰	۰/۱۰		درصد ستون
۱۴۴	۱	۱۸	۳۷	۳۴	۱۴	۴۰	۴۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	جمع	
۱۰۰	۰/۷	۱۲/۵	۲۵/۷	۲۳/۶	۹/۷	۲۷/۸	۲۷/۸	۰/۱۰	۰/۱۰		درصد سطر
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰		درصد ستون

جدول ۳. توزیع فراوانی شرکت اعضای هیئت علمی در دوره‌های آموزشی مهارت‌های سواد اطلاعاتی

جمع	خیر	بلی	تعداد	دانشگاه محل خدمت
۲	۰	۲	تعداد	تربیت مدرس
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۱۰۰	درصد سطر	
۴/۴	۰/۰	۱۲/۵	درصد ستون	
۵	۳	۲	تعداد	تهران
۰/۱۰۰	۰/۶۰	۰/۴۰	درصد سطر	
۱۱/۱	۱۰/۳	۱۲/۵	درصد ستون	
۱۳	۸	۵	تعداد	آزاد شمال
۰/۱۰۰	۶۱/۵	۳۸/۵	درصد سطر	
۲۸/۹	۲۷/۶	۳۱/۳	درصد ستون	
۴	۳	۱	تعداد	علوم پزشکی ایران
۰/۱۰۰	۰/۷۵	۰/۲۵	درصد سطر	
۸/۹	۱۰/۳	۶/۳	درصد ستون	
۴	۰	۴	تعداد	بهشتی
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۱۰۰	درصد سطر	
۸/۹	۰/۰	۰/۲۵	درصد ستون	
۰	۵	۰	تعداد	الزهرا
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۰	درصد سطر	
۱۱/۱	۱۷/۲	۰/۰	درصد ستون	
۲	۱	۱	تعداد	تربیت معلم
۰/۱۰۰	۰/۵۰	۰/۵۰	درصد سطر	
۴/۴	۳/۴	۶/۳	درصد ستون	
۲	۲	۰	تعداد	شاهد
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۰	درصد سطر	
۴/۴	۶/۹	۰/۰	درصد ستون	
۳	۲	۱	تعداد	علامه طباطبایی
۰/۱۰۰	۶۶/۷	۳۳/۳	درصد سطر	
۴/۴	۶/۹	۰/۰	درصد ستون	
۵	۵	۰	تعداد	واحد علوم و تحقیقات
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۰	درصد سطر	
۱۱/۱	۱۷/۲	۰/۰	درصد ستون	
۴۵	۲۹	۱۶	تعداد	جمع
۰/۱۰۰	۶۴/۴	۳۵/۶	درصد سطر	
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	درصد ستون	

اطلاعات جدول ۵ نشان می‌دهد که اعضای هیئت علمی با ۵۵/۴ درصد از طریق کلیدواژه به جستجوی اطلاعات می‌پردازند. ۴۱/۳ درصد از اعضای هیئت علمی از طریق اطلاعات رایگان موجود در اینترنت

به اطلاعات جستجو شده دست می‌یابند. در این خصوص، دانشگاه‌ها می‌توانند با اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن، دسترسی اعضای هیئت علمی به اطلاعات را تسهیل بخشند. ۹۳/۳ درصد از جامعه مورد مطالعه

جدول ۴. توزیع فراوانی موضوع‌های آموزشی مورد نیاز اعضای هیئت علمی

جمع	هیچ‌کدام	آموزش شیوه جستجو و اطلاعاتی در اینترنت	تعداد	
۴	۳	۱	تعداد	تهران
۰/۱۰۰	۰/۷۵	۰/۲۵	درصد سطر	
۰/۱۰	۰/۲۵	۳/۶	درصد ستون	
۱۳	۱	۱۲	تعداد	آزاد شمال
۰/۱۰۰	۷/۷	۹۲/۳	درصد سطر	
۳۲/۵	۸/۳	۴۲/۹	درصد ستون	
۴	۰	۴	تعداد	علوم پزشکی ایران
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۱۰۰	درصد سطر	
۰/۱۰	۰/۰	۱۴/۳	درصد ستون	
۳	۱	۲	تعداد	بهشتی
۰/۱۰۰	۳۳/۳	۶۶/۷	درصد سطر	
۷/۵	۸/۳	۷/۱	درصد ستون	
۵	۳	۲	تعداد	الزهر
۰/۱۰۰	۰/۶۰	۰/۴۰	درصد سطر	
۱۲/۵	۰/۲۵	۷/۱	درصد ستون	
۲	۰	۲	تعداد	تربیت معلم
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۱۰۰	درصد سطر	
۰/۵۰	۰/۰	۷/۱	درصد ستون	
۲	۰	۲	تعداد	شاهد
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۱۰۰	درصد سطر	
۰/۵	۰/۰	۷/۱	درصد ستون	
۳	۲	۱	تعداد	علامه طباطبایی
۰/۱۰۰	۶۶/۷	۳۳/۳	درصد سطر	
۷/۵	۱۶/۷	۳/۶	درصد ستون	
۴	۲	۲	تعداد	واحد علوم و تحقیقات
۰/۱۰۰	۰/۵۰	۰/۵۰	درصد سطر	
۰/۱۰	۱۶/۷	۷/۱	درصد ستون	
۴۰	۱۲	۲۸	تعداد	جمع
۰/۱۰۰	۰/۳۰	۰/۷۰	درصد سطر	
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	درصد ستون	

جدول ۵. توزیع فراوانی روش‌های مورد استفاده برای جستجوی منابع الکترونیکی

جمع	اصطلاح نامه‌ها	راهنمای موضوعی	با کلیدواژه‌ها توسط موتورهای جستجو		
۶	۲	۲	۲	تعداد	تربیت مدرس
۰/۱۰۰	۳۳/۳	۳۳/۳	۳۳/۳	درصد سطر	
۷/۲	۱۶/۷	۰/۸	۴/۳	درصد ستون	
۱۰	۱	۴	۵	تعداد	تهران
۰/۱۰۰	۰/۱۰	۰/۴۰	۰/۵۰	درصد سطر	
۰/۱۲	۸/۳	۰/۱۶	۱۰/۹	درصد ستون	
۱۸	۲	۳	۱۳	تعداد	آزاد شمال
۰/۱۰۰	۱۱/۱	۱۶/۷	۷۲/۲	درصد سطر	
۲۱/۷	۱۶/۷	۰/۱۲	۲۸/۳	درصد ستون	
۷	۱	۲	۴	تعداد	علوم پزشکی ایران
۰/۱۰۰	۱۴/۳	۲۸/۶	۵۷/۱	درصد سطر	
۸/۴	۸/۳	۰/۸	۸/۷	درصد ستون	
۹	۱	۴	۴	تعداد	بهشتی
۰/۱۰۰	۱۱/۱	۴۴/۴	۴۴/۴	درصد سطر	
۱۰/۸	۸/۳	۰/۱۶	۸/۷	درصد ستون	
۷	۰	۲	۵	تعداد	الزهرا
۰/۱۰۰	۰/۰	۲۸/۶	۷۱/۴	درصد سطر	
۸/۴	۰/۰	۰/۸	۱۰/۹	درصد ستون	
۳	۰	۱	۲	تعداد	تربیت معلم
۰/۱۰۰	۰/۰	۳۳/۳	۶۶/۷	درصد سطر	
۳/۶	۰/۰	۰/۴	۴/۳	درصد ستون	
۲	۰	۰	۲	تعداد	شاهد
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۰	۰/۱۰۰	درصد سطر	
۳/۶	۰/۰	۰/۴	۴/۳	درصد ستون	
۱۲	۴	۴	۴	تعداد	علامه طباطبایی
۰/۱۰۰	۳۳/۳	۳۳/۳	۳۳/۳	درصد سطر	
۱۴/۵	۳۳/۳	۰/۱۶	۸/۷	درصد ستون	
۹	۱	۳	۵	تعداد	واحد علوم و تحقیقات
۰/۱۰۰	۱۱/۱	۳۳/۳	۵۵/۶	درصد سطر	
۱۰/۸	۸/۳	۰/۱۲	۱۰/۹	درصد ستون	
۸۳	۱۲	۲۵	۴۶	تعداد	جمع
۰/۱۰۰	۱۴/۵	۳۰/۱	۵۵/۴	درصد سطر	
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	درصد ستون	

برای بازیابی اطلاعات از موتور جستجو استفاده می‌کنند و بیشترین موتور جستجوی استفاده شده، موتور جستجوی گوگل با ۴۲/۲ درصد است.

درخصوص میزان آشنایی با منابع مرجع، مقاله‌نامه‌های موضوعی، نمایه‌نامه‌های موضوعی، مجلات فارسی، مجلات لاتین، اصطلاح‌نامه‌های تخصصی و پایگاه‌های اطلاعاتی، اعضای هیئت علمی، آشنایی خود را در حد زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که جامعه مورد مطالعه برای جستجوی اطلاعات خود از میان منابع الکترونیکی از اینترنت، بیشتر استفاده می‌کنند.

از نظر میزان استفاده از ابزارها و منابع الکترونیکی، ۴۰/۹ درصد از افراد ۲ یا ۳ بار در هفته از ابزارها و منابع الکترونیکی استفاده می‌کنند. ۸۸/۴ درصد جامعه مورد پژوهش برای جستجوی اطلاعات مورد نیازشان از عملگرهای بولی استفاده می‌کنند و در حدود ۳۵/۸ درصد نیز از عملگرهای «و، یا، به جز» استفاده می‌کنند. از نظر جامعه مورد مطالعه، بیشترین تأثیر اینترنت بر فرایند پژوهش آنان بر روی گردآوری اطلاعات بوده است. در

مورد میزان استفاده و آشنایی اعضای هیئت علمی با زبان‌های خارجی، ۵۱/۱ درصد افراد آشنایی و میزان استفاده خود را در حد زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. اطلاعات جدول ۶ نشان می‌دهد که بیشترین تولیدات علمی اعضای هیئت علمی مربوط به انتشار مقاله در نشریات داخلی است.

چنانچه در جدول ۷ ملاحظه می‌شود، ۴۵ نفر از اعضای هیئت علمی مورد مطالعه، از زبان انگلیسی برای تولید اطلاعات استفاده می‌کنند. در این مورد ۲۳ نفر برابر ۵۱ درصد، در حد خیلی زیاد، ۱۸ نفر معادل ۴۰ درصد، در حد خیلی زیاد برای تولید اطلاعات از زبان انگلیسی استفاده می‌کنند.

چنانچه در نمودار ۱ ملاحظه می‌شود، کافی نبودن منابع با ۳۴ مورد فراوانی و ۲۹/۱ درصد، به عنوان مهم‌ترین مشکل دسترسی به اطلاعات از سوی اعضای هیئت علمی ذکر شده است، عدم دسترسی به منابع با ۲۷ مورد فراوانی و ۲۳/۱ درصد مشکل بعدی دسترسی به اطلاعات بوده است. عدم آشنایی با تکنولوژی جدید با ۲۳ مورد فراوانی و ۱۹/۷ درصد، در رتبه سوم مشکلات قرار داشته است. در مرتبه‌های بعدی عدم تسلط

جدول ۶. توزیع فراوانی میزان تولید اطلاعات در اشکال مختلف توسط اعضای هیئت علمی

درصد	ارائه	درصد	گردآوری	درصد	ترجمه	درصد	تألیف	
۰/۰	۰	۱۲/۶	۶	۱۹/۱	۳۹	۷/۴	۵۱	کتاب فارسی
۰/۰	۰	۰/۰	۰	۳/۴	۷	۰/۱	۷	کتاب غیر فارسی
۰/۵۰	۱۴	۳۸/۵	۵	۷۶/۵	۱۵۶	۷۲/۱	۴۹۷	مقاله در نشریات داخلی
۳/۶	۱	۱۵/۴	۲	۰/۱	۲	۴/۵	۳۱	مقاله در نشریات خارجی
۳۲/۱	۹	۰/۰	۰	۰/۰	۰	۴/۲	۲۹	مقاله در سمینار خارجی
۱۴/۳	۴	۰/۰	۰	۰/۰	۰	۱۰/۷	۷۴	گزارش طرح‌های پژوهشی
۰/۱۰۰	۲۸	۰/۱۰۰	۱۳	۰/۱۰۰	۲۰۴	۰/۱۰۰	۶۸۹	جمع

جدول ۷. توزیع فراوانی میزان استفاده از زبان انگلیسی در تولید اطلاعات

جمع	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	تعداد	
۲	۰	۰	۲	تعداد	تربیت مدرس
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۰	۰/۱۰۰	درصد سطر	
۴/۴	۰/۰	۰/۰	۱۱/۱	درصد ستون	
۵	۱	۱	۳	تعداد	تهران
۰/۱۰۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۶۰	درصد سطر	
۱۱/۱	۰/۲۵	۴/۳	۱۶/۷	درصد ستون	
۱۲	۱	۱۰	۱	تعداد	آزاد شمال
۰/۱۰۰	۸/۳	۸/۳	۸/۳	درصد سطر	
۳۶/۷	۰/۲۵	۴۳/۵	۵/۶	درصد ستون	
۴	۰	۳	۱	تعداد	علوم پزشکی ایران
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۷۵	۰/۲۵	درصد سطر	
۸/۹	۰/۰	۰/۱۳	۵/۶	درصد ستون	
۴	۰	۳	۱	تعداد	بهشتی
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۷۵	۰/۲۵	درصد سطر	
۸/۹	۰/۰	۰/۱۳	۵/۶	درصد ستون	
۵	۰	۲	۳	تعداد	الزهرا
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۴۰	۰/۶۰	درصد سطر	
۰/۱۰۰	۰/۰	۸/۷	۱۶/۷	درصد ستون	
۲	۰	۲	۰	تعداد	تربیت معلم
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۱۰۰	۰/۰	درصد سطر	
۴/۴	۰/۰	۸/۷	۰/۰	درصد ستون	
۲	۱	۱	۰	تعداد	شاهد
۰/۱۰۰	۰/۵۰	۰/۵۰	۰/۰	درصد سطر	
۴/۴	۰/۲۵	۴/۳	۰/۰	درصد ستون	
۴	۱	۰	۳	تعداد	علامه طباطبایی
۰/۱۰۰	۰/۲۵	۰/۰	۰/۷۵	درصد سطر	
۸/۹	۰/۲۵	۰/۰	۱۶/۷	درصد ستون	
۵	۰	۱	۴	تعداد	واحد علوم و تحقیقات
۰/۱۰۰	۰/۰	۰/۲۰	۰/۸۰	درصد سطر	
۰/۱۰۰	۰/۰	۴/۳	۲۲/۲	درصد ستون	
۴۵	۴	۲۳	۱۸	تعداد	جمع
۰/۱۰۰	۸/۹	۵۱/۱	۰/۴۰	درصد سطر	
۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	درصد ستون	

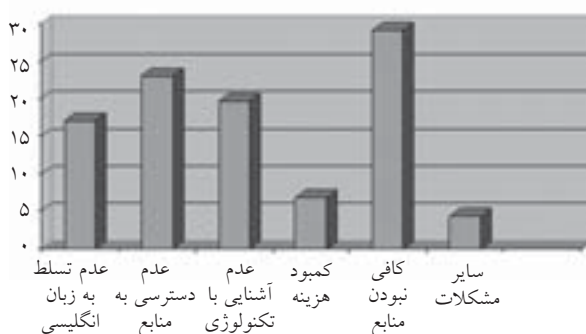
به زبان، کمبود هزینه قرار داشته است. اطلاعات نمودار ۱ نشان می‌دهد که کافی نبودن منابع اطلاعاتی به‌عنوان مهم‌ترین مشکل دسترسی به اطلاعات از سوی اعضای هیئت علمی عنوان شده است. در مرتبه‌های بعدی، عدم دسترسی به منابع اطلاعاتی و عدم آشنایی با تکنولوژی جدید می‌باشد.

آزمون فرضیه پژوهش

چنانچه در جدول ۸ ملاحظه می‌شود، تمامی شاخص‌های سواد اطلاعاتی دارای میانگین تجربی (میانگین اعضای هیئت علمی) بالاتر از میانگین نظری (میانگین

پرسش‌نامه) هستند. آزمون t انجام شده نیز مطلب فوق را ثابت می‌کند. بنابراین میانگین نمره سواد اطلاعاتی افراد حجم نمونه، به‌طور معنی‌داری با میانگین نظری تفاوت دارد و می‌توان گفت اعضای هیئت علمی دارای سواد اطلاعاتی هستند.

با توجه به این که در جدول ۸ بالا بودن سواد اطلاعاتی اعضای هیئت علمی تأیید شد برای بررسی میزان استفاده از این سواد اطلاعاتی در تولیدات علمی از جدول ۹ استفاده می‌شود و چنانچه ملاحظه می‌شود ۴۱ نفر از مجموع ۴۶ نفر دارای سواد اطلاعاتی بالا هستند. ولی از مجموع این

نمودار ۱. توزیع فراوانی مشکلات احتمالی در دستیابی به اطلاعات اعضای هیئت علمی

جدول ۸. آزمون t برای تعیین مهارت‌های سواد اطلاعاتی جامعه مورد مطالعه

سطح معنی‌داری	مقدار t	انحراف استاندارد	میانگین نظری	میانگین تجربی	سواد اطلاعاتی
۰/۰۰۰	۱۰/۹۴۴	۶/۶۴۲	۲۷	۳۷/۷۱	

جدول ۹. آزمون ضریب همبستگی بین مهارت‌های سواد اطلاعاتی و تولیدات علمی جامعه مورد مطالعه

جمع	تولید اطلاعاتی زیاد	تولید اطلاعاتی متوسط	تولید اطلاعاتی کم	تعداد	سواد اطلاعاتی کم
۱	۰	۱	۱	تعداد	سواد اطلاعاتی کم
۳	۰	۰	۳	تعداد	سواد اطلاعاتی متوسط
۴۱	۱	۸	۳۲	تعداد	سواد اطلاعاتی زیاد
۴۶	۱	۹	۳۶	تعداد	جمع

$R=۰/۰۳$

$Sig=۰/۰۰۰$

۴۱ نفر، ۳۶ نفر تولید اطلاعات علمی کمی داشته‌اند. یعنی اعضای هیئت علمی اگرچه دارای سواد اطلاعاتی هستند ولی از آن در تولید علم استفاده نمی‌کنند. همبستگی بین نمره سواد اطلاعاتی و میزان تولید اطلاعات برابر ۳ درصد بوده که از نظر آماری معنی‌دار نیست، یعنی هیچ رابطه‌ای بین میزان سواد اطلاعاتی و تولید علم وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که هدف از جستجوی اطلاعات توسط اعضای هیئت علمی روزآمد کردن اطلاعات تخصصی می‌باشد. درخصوص منابع اطلاعاتی، اکثریت آنان کتاب‌های تخصصی را به عنوان اولویت اول انتخاب کرده‌اند که این نکته حاکی از اهمیت منابع چاپی برای آنهاست. داده‌ها نشان داد که جامعه مورد مطالعه نیازی به آموزش مهارت‌های دسترسی به اطلاعات چاپی ندارند و در مقابل نیاز به آموزش مهارت‌های دسترسی به اطلاعات الکترونیکی را در خود احساس کرده‌اند. اکثریت جامعه مورد پژوهش در دوره‌های آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی شرکت نکرده‌اند که لزوم برگزاری این دوره‌ها برای آنان به خوبی احساس می‌شود. اعضای هیئت علمی برای جستجوی اطلاعات خود از موتورهای جستجو و از کلیدواژه استفاده می‌کنند. در زمینه استفاده از منابع الکترونیکی، افراد مورد مطالعه بیشتر از اینترنت استفاده می‌کنند و در هفته ۲ تا ۳ بار از منابع الکترونیکی استفاده می‌کنند. نتایج این پژوهش نشان داد که بیشترین تولیدات

اعضای هیئت علمی چاپ مقاله در نشریات داخلی است.

پیشنهادها

۱. طراحی دوره‌های آموزشی مهارت‌های سواد اطلاعاتی در کلیه رشته‌های تحصیلی در مقاطع دانشگاهی که همراه با کار عملی و دوره‌های ملموس و عینی کار با منابع اطلاعاتی باشد.

۲. تحول برنامه‌های درسی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در جهت آموزش شیوه‌های استفاده از منابع اطلاعاتی به دانشجویان کتابداری.

۳. ارائه واحد درسی مهارت‌های اطلاع‌یابی و سواد اطلاعاتی به عنوان یکی از دروس اجباری دانشگاه‌ها.

۴. برگزاری کارگاه‌های آموزشی مهارت‌های سواد اطلاعاتی برای اعضای هیئت علمی.

۵. برگزاری کارگاه‌های آموزشی اطلاع‌یابی از اینترنت برای اعضای هیئت علمی.

۶. برگزاری کارگاه‌های آموزشی روش تحقیق برای اعضای هیئت علمی.

منابع

۱. بختیارزاده، اصغر. «بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی دانشگاه الزهراء». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۸۱.
۲. بردستانی، مرضیه. «بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز». در آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها، مراکز اطلاع‌رسانی و موزه‌ها (۱ و ۲ خرداد ۱۳۸۳)، مجموعه مقالات و سخنرانی‌های

ارائه شده. مشهد: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ۱۳۸۳، ص ۴۷۹ - ۴۹۴.

۳. پریخ، مهری؛ مقدس‌زاده، حسن. «پژوهشی پیرامون چگونگی کسب سواد اطلاعاتی». *مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد*، (بهار و تابستان ۱۳۷۸): ۳۱۸-۳۳۴.

۴. حیاتی، زهیر؛ تصویری‌قمصری، فاطمه. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران». *فصلنامه کتاب*، دوره دوازدهم، ۲ (تابستان ۱۳۷۸): ۲۷-۴۲.

۵. فتاحی، رحمت‌الله. «سواد اطلاعاتی و بهسازی رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران: ضرورت ادغام سواد اطلاعاتی در فرآیند پژوهش و تولید دانش». در *آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها، مراکز اطلاع‌رسانی و موزه‌ها (۱ و ۲ خرداد ۱۳۸۳)*، مجموعه مقالات و سخنرانی‌های ارائه‌شده. مشهد: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ۱۳۸۳، ص ۱۳۵ - ۱۵۲.

۶. فرج پهلوی، عبدالحسین؛ مرادی مقدم، حسین. «بررسی نظرات اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز به برنامه‌های آموزشی مورد نیاز آنها درباره جستجوی اطلاعات به عنوان یکی از ابعاد

سواد اطلاعاتی و ارائه راهکارهایی جهت نحوه برگزاری این دوره‌ها». در *آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها، مراکز اطلاع‌رسانی و موزه‌ها (۱ و ۲ خرداد ۱۳۸۳)*، مجموعه مقالات و سخنرانی‌های ارائه‌شده. مشهد: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ۱۳۸۳، ص ۲۲۳ - ۲۴۶.

7. Bailey, L. "Variables of information literacy in academically successful elementary schools in Texas". UMI Proquest Digital Dissertations. 2005. [on-line]. Available: www.lib.umi.com/dissertations

8. Loo, A. "A model for information literacy course development: a liberal arts university perspective". *Library Review*, Vol.55, No.4 (2006): 249-258.

9. Zuke, J. "The teaching of information literacy by public community college librarians in the United States". UMI Proquest Digital Dissertations. 2005. [on-line]. Available: www.lib.umi.com/dissertations

تاریخ دریافت: ۱۳۸۵/۶/۱۴

